

ЕРТ. МАААНЮК

УМЦЕТ

УТИЛОС

1923. ВІРШІ. 1924

В-ВО

19 "КИЇВ" 25

[891.79-1]

ЄВГЕН МАЛАНЮК.

СТИЛЕТ І СТИЛОС

ВІРШІ

1923—1924.

1925.

Подєбради.

Видавництво „КИЇВ“.

Надруковано 500 примірників у Подебрадах в Українській Друкарні під доглядом О. Ільницького. Складав Як. Танцюра. Обкладинка П. Холодного. Різьба М. Романченка.
Року 1925.

Стилет чи стилос?—не збагнув. Двояко
Вагаються трагічні терези.
Не кинувши у глиб надійний якор,
Пливу й пливу повз береги краси.

Там дивний ліс зітхає ароматом
І весь дзвенить од гимнів п'яних птиць,
Співа трава, ніким ще не зім'ята,
І вабить сном солодких таємниць.

Там зачарують гіпнотичні кобри
Під пестоці золототілих дів . . .
А тут—жаха набряклий вітром обрій:
Привабить, зрадить і віддасть воді.

Та тільки тут веселий галас бою—
Розгоном бурь і божевіллям хвиль.
Безмежжа! Зачарований тобою,
Пливу в тебе! В твій п'яний синій хміль!

30. VIII. 1924.

Брязкіт зброї. Досвітній вітер.
Поле бою. Простор. Синь.
Кривавим туманом повитий
Безкрай краси.

Жовте сонце Азії.
Жорстокі кроки орд.
В раннім вітрі лопотали стязі
Над залізом наших когорт.

— — стугонить і дуднить, і дуднить
Українська земля стоголосо — —
„Перетни їй шлях, перетни!
Хапай за чорні коси!“

Просвистів татарський аркан
І—вже на сідлі—впоперек.
Зівяла рука
В безсилім опорі.

. . . Протупотів в туман,
притискаючи палко . . .
І знову: тьма.
І знову: Калка.

Внизу—землі людська короста.
Внизу—здрігається життя.
А тут все так одвічно-просто,
Ся синь і спокій небуття.

Дзвінкий сей воздух, воздух висі,
Міцне вино височини,
Де я молю його: зявися
І браму в вічність одчини.

Чому ж часами тут так страшно?
Так зимно диха самота.
Таке тяжке—прозоре брашно,
Так вабить діл і суєта . . .

І сниться знов солодкий запах—
Земного тіла кров і піт,
І пазурі на вовчих лапах,
І лихоліть огнений слід,—

Всіх згуб земних страсні принади,
Страшна краса отсих степів . . .
Та дзвін козацької балади
Під степового вітру спів.

БІОҐРАФІЯ.

I.

Завжди напружено, бо завжди—проти течій.
Завжди заслуханий: музика, самота.
Так, без шляху, без батька, без предтечі.
Так—навспряжки—де спалює мета.

Все чути. Всім палать. Єдиним болем бути,
Тим криком, що горить в кривавім стиску уст,
І знать, що випало—загаснути забудим,
Й останнім спомином—кісток народніх хруст.

II.

Так, вийшовши з глухого степу,
З зітхань страждальної землі,
Вирізблюю німий життєпис
На дикім камені століть.

Так конструюю вічний образ
На сірім цоколі часу.
І мудрість протина, як кобра,
Гадючим зоренням красу.

І розраховує, й шепоче,
І виміряє кожен крок,
Лиш електрично колять очі
Крізь все мережево морок.

Заплутуюсь густіш і гірше
Під діамантовий гіпноз,
І тільки бачу—камні, вірші,
І тільки чую—гул погроз.

І все боюсь: скінчиться термін,
А я не скінчу завдання
І попливу один, без керми,
У тьму вміраючого дня.

III.

Мушу випити келих до краю—
Полиневий мед самоти,
Так нещадно, так яро згораю,—
Чи ж побачиш, почувш ти?

Недорізаним звірем—вітер
Проридає в страшний простір.
(Там жито—надовго збите,
Там чорним повітрям—мор).

А я мушу незморено—просто—
Смолоскипом Тобі Одній,
Я—крівавих шляхів апостол—
В голубі невичірні дні.

Життя біжить небориме
Під гураганом лютих злив,—
Спасибі ж, любий побратиме,
За китицю цілючих слів!

Дивіться—ось сталава ґарда
Не захистила: крапа кров.
Вже демон бє останню карту,
Перемагаючи добро.

Вже я хитаюся безсило,
Не криє блідости шолом.
Вже введено останні сили
В глухий двобій з одвічним злом.

Так. І весна, і сонце, й квіти,
Ще ціле літо жде мене,
Та знаю—ніби ясний Квітень—
Моє юнацтво промайне.

Та знаю, що тримавший стилос,—
Стилєт тримати не здола,
А так бажалось, так хотілось
Апостольського постола.

Один, полишений скорботам,
Боюсь: розвіється імла—
Петроній стане—Дон-Кіхотом,
А вітряками—демон зла . . .

Сплітаю вірші з нервів пасма
І жду кінця страшної гри.
А те, що Вам музична спазма,
Мені—ридання, кров і крик.

Ч У Ж И Н А.

I.

Яким тинам життя притулиться?
Яка ще стріне чужина?
Ось—тиша. Ніч. Порожня вулиця.
В чужих сузір'ях вишина.

Мовчить асфальт. Я п'яний муками,
Як ніч, тиняюся без сну . . .
Ні. Тут ось, над отсими бруками
Вже не зустрінути весну.

II.

I раптом—лист. Даремний, зайвий,
Нещадно—пізній, мертвий лист.
. . . I в фантастично-давнім с'яві
Минулих літ—ми знов злились . . .

Ні. Синю птицю не зловити.
Ви знаєте. Та й я—не гірш.
Оттак навів: кавярня, вітер,
Асфальт, гіркий самотній вірш,

Ворожі вулиці і тиша,
Лихтарний хоробливий зір,
Та—грізний Бог, що вічно пише
Пророчим пломенем сузіррь.

III.

Дружина, родинний притулок
(За шибками—чорний дощ),
Осяяне тепле коло
Після безмежних прощ.

Спокійна і певна крапка:
Вечеря при білім столі,
Пестлива дитиняча лапка
І—вогник в печі не дотлів . . .

Ні. Все се навік—не для мене,
Простий той, кімнатний той рай.
—Все гни під саквами рамена!
—Все прóстори кроками край!

Кріз вітер, негоду осінню,
Хай сонце, хай місяць—оттак
Ковтатимуть далеч синю
І очі мої і уста.

Так фосфор пристрасти спалив
Могутні мязи й гострий мозок.
Ось без мелодії й без слів
Веду останнє аріозо.

Я руки в морок твій простер
Й на крик кривавий: обізвися! —
Як звірь, регочеться партер
І режисер гука: завіса.

І так у ірмі, як стояв,
Зійду по сходах в ніч і сльоту,
В туман моїх нічних уяв,
Де дощ ізлиже позолоту.

О, там не треба буде знать,
На що молюсь, за що згораю, —
Там крізь туман пливе весна
І в зорях сяє рампа раю.

За все—за серця племінь ярий,
За гострий зір, за владу слів,
За пристрасну жадобу кари,
За дні, потоплені у злі,

За крила гордого кондора,
За те, що все було—уцерь,—
Камінним кроком Командора—
Ось чую: тяжко сходить смерть.

ПАМ'ЯТИ КУЛІША.

I.

Малоросам.

Невже ж надії всі—пропащі?
Невже ж даремно одгорів,
Врятований з самої пащі
Нещадно-хижих сих років?

Чом не загас під бунту бубни,
Під трубний галас голосів,
Коли історія свій згубний
Кривавий засівала сів?

Чому зоставсь з тобою, хохле,
Безславно тліти на межі
Та чути тільки сморід здохлий
Твої мертвої душі?

Та тільки проклинають, та плакать,
Та пружить зламане крило,
Що здохле вже здола б а л а к а т ь,
Є п е р е к о н а н и м хахлом,

Що вже носить краватку вмів
І слинить Маркса вже . . . А ти,
Малоросійський Єремів,
Ще блимай відблиском мети!

Довершуй непотрібні вірші,
Віршуй вогнем останніх сліз,
Віршуй! . . . Бо вже не буде гірше —
Ні там, ні тут: здирав скрізь.

II.

Чим чорніш, чим кривавіш регоче
В моїм лютім безсиллі душа,
Тим простіш, тим страшніш мені в очі
Насувається шлях Куліша.

Він зміється, протоптаний мукою,
Одкриває самотні сліди,
Він отруйно сичить гадюкою:
—Хочеш?—виведу. Стань—і йди.

. . . І даремно профіль Орлика
Схиляється наді мною,
І ввижаються ржаві когорти,
І стискається корчами горло . . .

—Дням не розквітнуть—весною,
Не бути юним і гордим.

З Л О В І С Н Е.

Знов захід буряний. Недобрий.
Знов пророкує кровю літер,
Що ми загинем, яко Обри,
Що буде степ, руїна й вітер,

Що почорніє світ сей білий,
Що все живе пожруть пожежі,
Що тільки віщий свист Сибіли
Лунатиме в сліпім безмежжі.

Сузір'ям скаже Бог вознести
У мертвім небі пентаграму,
Й новий про се напише Нестор
В самотній катакомбі храму.

Отак. Горілки хміль жорстокий,
Корчма, шинкарка, гурт п'яниць.
Там, де доріг життя—розтоки,
Там, де немає таємниць.

Там все просте, як срібна гривня,
Якою платиш за питво.
Там всі перед майбутнім рівні
Скарбами скорби і мертвот.

Ридає скрипка. Тужить бубон.—
Не чуть . . . Горілка заглуша.
В обіймах божевілля й згуби
Тремтить розхрістана душа.

Надихане, слизьке повітря
Ковтають спалені уста.
. . . Горілка все обміє й витре
Тяжка, жорстока і проста.

СУЧАСНИКИ.

I.

Максимові Рильському.

Ще молитесь, далекий брате,
Серед звенигородських піль.
Ще не стомились карбувати
В коштовних ямбах вічний біль.

Краси веселий кондотєре—
Несете хрест свій там, ген-ген,
Серед похмуро-рідних прерій,
Ви—еллін, схимник і Гоґен!

Навколо—хащі й печеніги,
А в кел'ї—тиші ніжний спів,
Реторти, циркуль, колби, книги
І Ви—алхимик мудрих слів.

Січень 1923.

По прочитанні „Синьої Далечини“.

II.

Павлові Тичині.

На межі двох епох, староруського золота повен,
Зазгучав сонценосно твій соняшно-ярий оркестр,—
І під сурму арханґела рушив воскреснувший човен,
Й над мощами народу хитнувся кам'яний його хрест.

І на древнім, на скитським, на кровю залитім просторі
Говорили могили, співали козацькі вітри.
І у літери тайн степовії склалися зорі,
Щоб племінним пророцтвом означить початок пори.

Так зродився ти з хвиль злotosиніх космичних вібрацій,
Метеором огнистим ударив в дніпровські степи
І, здавалося,—вріс. І над плугом схилився до праці
І вже мріяло серце про сонцем налиті снопи . . .

Вили бурі історії. Рвали й жбурляли відвічне.
О, ти знав, що тоді не сонети й октави, о ні!—
Жорстко-ярим залізом ти пік одоробло північне
Й клекотіла душа твоя в гнівнім, в смертельнім огні.

Раптом . . . брязнуло враз! і ридально навік розірвалось . . .
І бездонним проваллям дихнула порожня луна.
. . . від кларнета твого—пофарбована дудка зосталась
. . . в окрівавлений Жовтень—ясна обернулась Весна.

І по синіх степах дикий вітер повіяв примару,
Щоб журить і жахать . . . Замогильний доноситься спів.
І в ночі мертвий місяць освітлить з-за сірої хмари
Божевільну Офелію—знов половецьких степів.

Листопад 1924

І час настав. І сталось вічне.
Співали весняні вітри.
І вітер під снігами Січня
Ту зустріч подихом зустрів.

Які ж наворожили зорі,
Що два життя в людській імлі
Побачуть віддалі прозорі,
Розквітнуть казкою землі!

Який же ангел зореокий
З нічних небес на нас вказав,
І Бог забув про синій спокій,
І в вічність нас заколивав!

І розійшовся, і розтанув
Сей бідний світ земних пустинь.
З-за міжпланетного туману
Безсмертя заясніла синь . . .

І вже не знав: ці очі вічні—
Чий— коханої? сестри?
Ось—Квітень розцвітає в Січні,
Співають весняні вітри.

---

26. II. 1924.

Як перший пелюсток весни—
Ваш променистий лист.
І знов, і знов в казкові сни
Сі дні переплились.

І знов веселий вітер по
Сей вогкий дух землі.
І серце збуджено мое
Сплітати циклі літ.

А як же Наталочка? Як же Квітень?
Невже ж вони—будуть, а я—ні?
Невже ж буде й потім сонце і вітер,
Прозорі простори в далені?

Ні! Не хочу! Не можу! Не вмю вмерти!
Не розумію, хто вигадав с м е р т ь.
—Написати листи, надписати конверти,
Подивитись на дату: „6. Четвер“.

Хтось там знайде сі вірші— „останні вірші“,
Буде потім „портрет“ і „посмертний том“
Ще й солодкий життєпис (о, се—найгірше!),—
Мої ж руки лежатимуть мертвим хрестом.

На могилі зростуть невеселі квіти
Під байдужим сонцем, одним для всіх,
Над могилою віятиме вітер,
Лунатиме літо, плач і сміх.

На могилу прийде й Наталочка, може,
Певно з Холодним, не сама,
І на них буде сонце, а на мені, Боже,—
Лежатиме тяжко чорна тьма...

Ні. Я буду. Я буду. Я хочу в теплі
Медом сонця й вином весни п'яніти,
Бачить мудре обличчя моєї землі
І під ґрімом Грудня і в Квітня квітах.

6. II. 24.

Так двадцятьсему в'єсну я зустрів,
Снігами Січня приспаний. Аж поки
Веселий гук розхрістаних вітрів
Не розірвав заледенілий спокій.

Аж поки сонця золота стріла
Не задзвеніла й не протяла душу.
І от живим напруженням крила,
Ще мить—і я за синій обрій рушу.

ВЕСНА І ВІТЕР.

Співай в простір весни, веселий вітре,—
Сей Березіль зустріли ми одні!
То хай же твій могутній подих зітре
Усі слова, усі минулі дні.

Не встереже мій смуток доля хитра,—
Вернись, вернись до давньої рідні:
Землі в цвіту, хмарок на синім дні,
Щоб забуяла знов моя палітра.

Повітря, гей—життя жагуча повідь,
На арфі сонця теплий день заграв
І серце під музику стеле сповідь...

Хай на руїнах—відблиски загра́в,—
Вій вітре, вій! Весна мені готувить
Квітки кохань і гук веселих слав.

З Е М Л Я.

I. Єдиній.

Теплий вітер пестить і гріє,
Причащає простором синь.
Знову пристрасний легіт: Маріє!
І принади земної краси.

Так праматірно-вічно розкрила
Чорноземну укохану плоть,
Яре сонце напружує крила—
Схопити і побороть!

І ти млієш в обіймах огненних,
І зітхавш в солодких снах,
Наречена — Кохана — Нене!
... Весна!

II.

Біблійним ароматом—коси.
Біблійна давнина—лани.
Дай всі принади! Всі спокуси!
Всім спілим тілом полони!

Відвічний лик не зблід, не стерся,—
Все та-ж божественно-проста.
Все ті-ж тугі і тучні перса,
Достиглі стегна і уста.

Те-ж сонцем викохане тіло,
Смагляве в соняшнім меду,
Хитон зелений знов оділо
На вічно-грішну наготу.

СОНЕТ.

Не трубадур, а вічний яничар,
Невільником в солодкому полоні
Нічних очей,—я пю їх синій чар,
Закоханий в розквітлій долоні.

Хоч і знайшов я бога в Аполоні,
Та тільки Вам—душі моєї жар,
Сузірря зорь моїх, Волосожар,
Захований у серця темнім лоні.

Ви ж королевою, лише на мить,
Дасте устам тонку лілею—руку...
В ту мить життя, життя віддам—візьміть!
За усміх Ваш, за казки запоруку:

Щоб випити до дна солодку муку
І шалом кос—минуле спопелить.

ВІЧНА .

I.

Ганні Редер.

I сьйва сонць, і весняна осанна—
Не воскрешать. Душа навiк пуста.
Навiк, навiк iмя бiблiйне—Анна
Вогнем офiрним спалює уста.

Навiк, навiк—очей вечернi квіти,
Дремучих вiй замрiяний затон . . .
Ось пристрасний старозавiтний вiтер
Облiплює на тiлi твiй хитон.

I рук тонких iотичнiї лiлеї,
I перса—соняшного лiта плiд.
Iдеш одна ланами Галiлеї
I над чолом—корона свiтлих лiт.

Життя даремно захотiло
Спокуси вигаданих мет.
А там десь в сонцi Ваше тiло
Розгубить золото i мед.

Лiлейнi пелюстки долонi
Розвiє хижий вiтер лiт
I на коханiм спiлiм лонi
Чужих обiйм зостане слiд.

Невже ж довіку не дано нам
Діждати й наш суботній день,
Що, по пророцтвах Соломона,
Обіцяно в Піснях Пісень?

Як забути очей аравійські зерна,
Біблійну красу грудей?
О, Жидівко, Жидівко,—саронська сарно!
О, чому я не був Іудей?

Ароматом старозавітним—коси
Пянили. І очі не мали дна.
Й поцілунки труїли солодким укусом.
І з небес дививсь Адонай.

А пекучий вітер розвіяв сором—
Я терзав Печенігом твої пелюстки . . .
І, здавалось, навколо табором—Хозари.
І, здавалось, обох нас прошиють клинки.

Суворий Бог, Ізраїльтяно,
Той Бог батьків твоїх! Прости.
Там—ти, крові моєї бранко,
Тут—я, кого спалила ти.

А межі нас—регоче вітер,
Лягла жорстока далечінь . . .
Де-ж неба мертвого обіти?
Майбутніх літ весела синь?

В погромних загравах—руїни,
А́я́ згораю і борюсь,
Щоб над ланами України
Засяла Ханааном—Русь.

II.

О. Т.—Б.

. . . Криві шаблі татарських брів.
Відвічних віч жагучий гнів.
На лезах уст горить: кохана!
Та як скаж́у правнуці хана?
Здійнято серце на мечі
Міцною мукою : мовчи.

І сню . . .
Скінчивсь на Калці бій.
І чую крик—убий! убий!
І на землі криваві стязі,—
Я—полоненим руським князем.

Не вбито нас. О, стóкрат—ні!—
Чом не прийняли смерть в борні?—
На груди нам кладуть помости,
І на помості—ханські гості.

Буяє бенькет звитяжний,—
Не чути грудей тріск страшний.
Я з-під помосту, в гніві лютий,
Підпер плечем—і звільнив груди.

І з-під полотнища шатра
З'явилась . . . Ні, не все чадра
Від зору людського ховала:
З'явилась й, як ніч, засяла!—

Відвічних віч жагучий гнів,
Криві шаблі татарських брів,
Гадючий стан, в едwab повитий,
А з степу—вітер...теплий вітер...

III.

Н. А.

Підійти і побачити просто сестру-б,
Забути, що я Печеніг і варвар...
Але очі Вам вимріяв сам Врубель
Сталяктитами чорних барв.

І тому—мій жах. І тому—несміливість.
І тому я на Вас з куточка лише дивлюсь,
Як Перо, як Перо божевільно-білий,
Що знав вдине слово: люблю.

Під гіпнозом кобри—безвладний,
В солодкій нестямі нірвани...
Необорима заглада!
Безоднею паний!

Везувій чорної лави,—
Згоріли всі квіти мої.
А голос палить і плавить,—
Соловиний голос змії.

І як? Якими словами?
Ах, все се давно вже сказано,—
Був Лермонтов п'яний Вами,
Чорний нарцисе Кавказу!

Лермонтов вимріяв Демонам
Пекучі очі Тамар
На Кавказі, на брамі Едему,
Де Казбек у папасі хмар.

Де дзвенить під кинджалом лезгінка,
Креше іскри столітня сталь...

Замовчи, замовчи, Грузинко!—
Бо заріжуть, задушать уста.

В такі очі ні разу, ні разу ще зір не пірнав.
Таких брів—чорна блискавка—днів моїх не протинала.

Все дзвенить, все дзвенить в чорнім серці далека зурна...
Все ясніш, все палкіш розгораюсь нестриманим шалом.

Коливається стан. Заворожує в казку півсна.
Моя пристрасть джигитом рванулась слідами газелі!

Все дзвенить, все дзвенить в чорнім серці далека зурна
І танець на килимі сплітається в строфи газеллі.

О, сі рухи пекучі—пяніш від огня і вина...
Хочеш душу в калім?—ти її вже навек отруїла.

Все дзведнить, все дзвенить в чорнім серці далека зурна...
... раптом брязнула сталь...

—І прослалася тінь Азраїла.

В салоні синьому—сумна,
В модерній сукні ясно-сірій,
Сумувте біля вікна
Крижкими мріями про вирій.

На гобеленовому тлі
Удастé принадно-хору...
А опівночі—на метлі—
Через димарь—на Лису Гору!

Так болісно, так хоро усміхнулись,
Промовили: прощайте. І пішли
В порожній сум передвечірніх улиць,
В прозору сутінь сизої імлі.

А я, німий, завмер біля порталу,
Закутаний в готичну тінь століть...
Й, здавалося, що серце раптом стало:
Так тихо вмерла та остання мить.

Безкриле серце не окрилити,—
Даремно кликали вітри,
Даремно радістю горіла ти,
Ясною радістю сестри,

Даремно сніг сльозами виплавав
Морози мертвої зими,
Все, що майбутнім веснам виплевав,
Все—проковтнула паща тьми.

І засвистіла знову далеччю
Порожня пуста тужних літ—
—Осіння чорна згряя галочча
На площі сірої землі.

В Е Ч І Р.

Крізь заходу іконостас,
З нерукотворним ликом Бога,
Стомились спалені уста
Кричать анáтему епохам.

Кривавляться сувої хмар—
Повстань червлені орифлами—
Й, під тиші похоронний марш,
У тьму згорають над полями.

В космічній рокотанні лір
О, Сонце, отче злої тварі,—
Даремна кров твоїх офір
Перуновій прадавній ярі!—

На полум'ї твоїм світи—
Не сплавить, не переробити,
І атоми не спинеш ти
Доконувать старі орбіти.

Згучить все та-ж музика зорь
Під скиптром диригента-Бога,
І заглуша сліпий простор
Мою анáтему епохам.

ВЕРЕСЕНЬ.

Спливають дні, як вічна теча,
За сірий обрій мертвих літ.
Коли ж прийде? І хто предтеча?
І де ж шукать огненний слід?

Крізь золото остання просинь
Цілує сонний краввид.
Прозорий день осяяв осінь
В мережеві похилих віт.

Знов, літо ще одно узявши,
Життя і сей zakresлить рік,
І буде все таким, як завше,
І в безвістях завмре мій крик.

Безкровна Муза—нежива,
А я несу їй в бідній жертві
Мої скалічені слова—
І окривавлені, і мертві.

Не оживить, не запалить,
Не випростать зігну́ті крижі. —
Ось кожна думка, кожна мить
Сталевим лезом горло ріже.

Гей, поки бється в хвилях злив
Доби сіві лютий вітер,
Так треба грому дужих слів,
Що загули-б в літаврах літер!

Гей, де ж той гимн з іржавих сурм?
Де марш непереможних кроків?
Де апокаліпс тих пророків,
Що поведуть в останній штурм?

Несамовитим криком крові
Роздерлися Твої уста:
Сурмиш у рупор пурпуровий,
Вагітна бурями повстань!

Крізь чорних днів крижану хугу,
Крізь свист степів, крізь порох трун—
Виконуєш космічну фугу
На струнах зореметних рун.

З несамовитого Синаю
Ти—гураганом голосів—
Гукаєш, кличеш, проклинаєш,
В своїй розіп'ятій красі.

ОЙ У ПОЛІ ЖИТО—КОПИТАМИ ЗБИТО

Запах стиглого жита. Поля
Тяжким влотом полудня закуто.
Тяжко дихав спрагла земля.
Тяжко осінь лягла, як покута.

Вітер спить на порожніх стернях.
Зір біжить за одчинену далеч.
Пустка. Ось лиш—розбите горня
Та криклива обідрана галич.

Там, де хижо шуміли серпи,
Там, де коси співали веселі,—
Сиротливо-німої журби
Залишились пустельні оселі.

I.

Сі руки ще не все віддали
В добу тих спопелілих літ,—
Ще вабить в синь співуча далеч
Зітханням теплої землі.

Ще кличе половецьким свистом
Степів жорстока широчінь,
Де кров текла вогнем барвистим,
Вогнисто брязкали мечі.

Конем татарським рветься вітер—
Схопитись гриви! Стиснуть спис!
... А жито копитами збито
У чистім полі, як колись ...

Й забитий (той, що вийняв жереб)—
На сірий попіл перетлів.
Лише регоче жовтий череп
На ганьбу небу і землі.

II.

Знов Серпень диха жовтим жаром.
Співають косами жнива.
Коли ж то спалахнуть пожаром
Мої розжеврені слова?

А там? . .

—Порепалась од спраги,
Спеклася спекою земля.
Червоної жадають браги
Стернями вкритії поля.

Тремтить в розплавах сонця обрій,
Курять шляхи,—недобрий знак!—
І, як мара, встав хоробрий
З заліза кутий Залізник.

І ось пливе крізь душний воздух,
Мов мрія втілена степів,—
В руках трима герлигу просту,
В устах дзвенить залізний спів:

—Вставайте! Знову треба крові!
—Знов коси оберну в ножі!
І блиска зір. Жахають брови.
І привид тане на межі.

III.

Як вечір, як я, недужий,
Палає в Захід вся Україна.

Антін Павлюк.

Так порожньо і сіро вколо тебе.
Ворожа—все ворожить самота.
А ти гориш. І ось у димнім небі,
Як відповідь, палахкотить мета.

А ти гориш . . . Палає вітром Серпень.
Там пекло спек. Там тишою мертвот
Мовчить простір. І голод-кровочерпій
Підносить знов із оцетом питво.

І знов гудить лунким підземним гудом
Везувій мук. І—вибухне руда!
І знавмо—обидва будем! будем!
А ти гориш . . . І вітер знов рида.

А ми горим, з її житами разом,
В нещаднім сонці, в прісторах огню
За всю Україну—пурпуром образи—
Не в Захід, ні а в Схід новому дню.

У РИВОК З ПОЕМИ.

Je suis un fils de cette race
E. Verharene.

Внук кремезного чумака,
Січовика блідий праправнук, --
Я закохавсь в гучних віках,
Я волю полюбив державну.

І крізь папери, крізь перо,
Крізь лак культури—богоданно
Рокоче запорожська кров
Міцних поплечників Богдана,—

Тих отаманів курінних,
Що під гармати революцій,
Уміли кинуть п'яний сміх
В скривавлене обличчя—муці.

Чия залізна голова
І з-під катівської сокири
Жбурляла в чернь такі слова,
Що їй мороз ішов за шкіру.

Хто в дикий вихор гопака
Втіляв життя назустріч степу,
Й чия упевнена рука
Зміцняла сивого Мазепу.

Коли-ж в батурицькім огні
Держава рухнула, тоді-то
Вони взяли свячений ніж—
Залізняка майбутні діти!

Хай згнуло, хай загуло,—
Вони лишилися, як криця!
І жадний примус, жадне зло
Іх не примусило скориться!

Херсонські прерії—мов Січ,
А кобзарем—херсонський вітер,
І рідним був одразу клич:
—Вставайте! Кайдани порвіте!

Бо-ж там тече козацький Буг
Й—не раз червоная—Синюха,
А я там весен вербний пух
І дух землі—з дитинства нюхав.

Як ни калічила Москва,
Ни спокушав її розгон той,—
Та враз підвівсь і запалав,
І з серця кровю крикнув Гонта.

Даремно, ворогу, радій,—
Не паралітик і не лірник,
Народ мій—в гураган подій
Жбурне тобою ще, невірний!

Ще засилатимеш, на жаль,
До Київва послів московських,—
І по паркету наших саль
Ступати лаптю буде сковзько...

L'ART POÉTIQUE.

Не жар ліричних малярій,
Не платоничні очі Музи,—
Скінчився вік ваш, кустарі,
Під рокоти космічних мюзик!

І над безоднями глибин
Стихії шалом біснуватим—
Єдино Конструктивний Чин
Поможе нам опанувати.

Не Піфії сліпий екстаз,
Не вундеркіндство і арена,
Ні!—Математика проста—
Прозорим променем Рентгена.

Талан—ліричне джерело.
То ж не—поет, хто лиш невпинно
Дзюркоче про добро і зло.
Поет—мотор! Поет тюрбіна!

Поет—механік людських мас,
Динамомайстер, будівничий.
Повстань майбутнього сурмач,
Що конструює День над Ніччю.

Він з пекла й грому димних міст,
В яких пульсує електричність,
Поемою будує міст
Туди—у недосяжну вічність.

Серед самумів, серед злив,
Екстрактами могутніх формул,
Він—неустанний хемік слів—
Планує витревалу форму.

Сталево пружиться рука
І впевнено, з опори рими,
Ось вірш, як стріл, неборимий—
Зростає аркою рядка.

————

5. VI. 24.

ТРАВЕНЬ.

Я ваяю не з воску,
а з міді й каменю.

Г. Сковорода.

Крізь легкий дим хмільного ладану
Знов бачу синяву ясну
І далину, ланами латану,
І несподівану весну.

Здавалось всі отрути випито
І дух на попіл перетлів,—
І раптом—сая Травня ліпота
На радісно-зеленім тлі!

Луна зелена проскомідія
І вірю, і душа співа:
Не з воску,—з каменю і міді я
Карбую вічнії слова.

1924.

Е П І Л О Г І.

Вітри загасли. Грози вмерли.
Жовтнева закипає ржа.
Моя ж рука стискає берло
Ще ненарождених держав.

В простори одревли гармати
Під гук копит і брязк меча,
І замість ран—горять стигмати,
І пурпур крові—опанча.

Рука залізна прорізає
Пророчих літер вічний карб,
Де Захід в загравах мозаїк—
Мов здобичі коштовний скарб.

Він златоустим словом спіє,
Він палить мудрістю уста:
Не взутство Візантії,
Лишень—прекрасна простота.

Вже всі примари розлетілись
При деннім світлі простих мет.
Ось: розуму—уважний стилос
Та серця—вогняний стилет.

З М І С Т.

Стилет чи стилос?	3
Брязкіт зброї	4
Внизу	5
Біографія	6-7
Лист	8
Чужина	9-10
Так фосфор пристрасти	11
За все	12
Памяти Куліша	13-14
Зловісне	15
Оттак	16
Сучасники	17-18
І час настав	19
Як перший целюсток	29
А як же Наталочка	21-22
Весна і вітер	23
Земля	24
Сонет	25
Вічна	26-31
В салоні синьому	32
Так болісно, так хоро	33
Безкриле серце не окрилити	34
Вечір	35
Вересень	36
Безкровна Муза	37
Несамовитим криком крові	38
Ой у полі жито—копитами збито	39-41
Уривок з поеми	42-43
Травень	44
L'art poétique	45-46
Епілог	47

Помічені друк. помилки.

Надруковано: татарський (стр. 4), ці (стр. 19), переплились (стр. 20), вечерні (стр. 26).

Треба: татарський, сі, переплелись, вечірні.
